

Stratejik ve Sosyal Arařtırmalar Dergisi

ISSN: 2587-2621

Volume 3 Issue 2, July 2019

ORCID ID: 0000-0003-0269-1637

Makale Gönderim Tarihi: 26.03.2019

Makale Kabul Tarihi: 17.07.2019

BİR TOPLUMSAL DEĞİŞİM HAREKETİ OLARAK MALAY TOPLUMUNDA SİYASAL İSLAM

Political Islam in Malay Society, as a Movement for the Social Transformation

Metin ZENGİN

Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

metin_34@yahoo.com

Öz: Bu çalışmada son yarım asırdır Müslüman Malay toplumunda, sosyo-ekonomik ve kültürel olarak büyük değişiklere öncülük eden İslamileşme politikaları incelenecektir. 19. yüzyıldan itibaren birçok İslam ülkesinde tartışılan siyasal İslam düşüncesi en başarılı uygulama alanını şüphesiz Malay yarımadasında bulmuştur. Malay dünyasında kökleri 7. yüzyıla dayanan İslam, Malay toplumunda kurumsallaşması ancak bağımsızlık sonrasında devlet eliyle gerçekleşmiştir. Ülkede nüfusun yarısını oluşturan gayrimüslimlere rağmen Müslüman Malaylar yarım asır süren bir mücadele sonrasında Malay toplumunu dönüştürmeyi başarmıştır. Bağımsızlık sonrasında Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da eğitim gören Malay öğrencilerin ülkelerine döndükten sonra başlattıkları hareket, 1980'li yıllarda eğitim alanında İslamileşme politikalarının uygulanması için ortam hazırlamıştır. Diğer taraftan liberal milliyetçi UMNO partisi ve PAS İslam partisinin öncülük ettiği sürece 1990'lı yıllarda İslamileşme politikalarının, finans ve yargı dahil birçok alanda kurumsallaşmasını sağlamıştır. Bu çalışmada İslam'ın Malay yarımadasına ulaşması, siyasal alanda kendini göstermesi ve Malay toplumdaki değişime etkisi incelenecektir. Ayrıca bu değişim sürecinin nedenleri ve bu değişime öncülük eden kişi ve kurumlar tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ABIM, UMNO, PAS, Mahathir Muhammed, Siyasal İslam

Abstract: In this study, we aim to discuss the Islamization policies in Muslim Malay society which has pioneered socio-economic and cultural changes for the last half century. The idea of political Islam, which has been discussed in many Islamic countries since the 19th century, has undoubtedly found its most successful application in Malay Peninsula. Despite, the roots of Islam in the Malay world dates back to the 7th century, its institutionalization was established by the state after independence. Although, the non-Muslims that make up half of the population in the country, Muslim Malays have succeeded in transforming the Muslim Malay community after a half century of struggle. After the independence, the movement started by Malay students who had studied in the Middle East and North Africa after they returned to their countries, provided an environment for the implementation of Islamization policies in the field of education in the 1980s. On the other hand the liberal nationalist party UMNO and the Islamic party PAS were

pioneered, of the institutionalization of Islamization policies in many areas, including finance and judiciary, in the 1990s. In this study, Islam's reaching the Malay peninsula, its manifestation in the political field and its impact on the change in Muslim Malay society will be examined. In addition, the reasons of this change process and the people and institutions leading this change will be discussed.

Keywords: ABIM, UMNO, PAS, Mahathir Mohamad, Politic İslam

Giriş

Bugün Güney Asya bölgesinin önemli ülkelerinden olan Malay halkının, İslam ile tanışması 7. yüzyılda Arap tüccarların bölgeye gelmesiyle gerçekleşti ve yine miladi 13. yüzyılda ise İslamlaşma hız kazanmıştı. Ancak bu dönemde bölgede siyasi birliğin bulunmaması sebebiyle sultanlar İslam dininin ve Malay kültürünün hamisi konumunda bulunmaktaydı. 16. Yüzyıldan itibaren bölgeye gelen batılı sömürgeci devletlerin misyonerlik faaliyetlerine rağmen Malaylar dinlerini değiştirmemişlerdir. 19. yüzyıldan itibaren Malay öğrencilerin başta Mısır olmak üzere diğer İslami ülkelerde eğitim görmeleri ve kendi ülkelerine döndüklerinde örgütlenmeleri ve politik alana yönelmeleri neticesinde Malay yarımadasında İslam siyasal alana girmişti. Bağımsız sonrasında Malayların ülkede bulunan gayrimüslim Hintli ve Çinlilere karşı kendi kimliklerini oluşturma çabası kamusal alanda İslam'ın kurumsallaşmasını hızlandırmıştır. Yine liberal milliyetçi ve İslamcı partiler arasındaki siyasi çekişme ülkede siyasal İslam'ın yükselmesinde en önemli motivasyonunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde Malayların İslamlaşma ilk teması ve Malay yarımadasında İslamın yayılması konusu ele alınacaktır. İkinci bölümünde bağımsızlık sonrasında yeni kimlik arayışına giren Malay Müslümanlarının siyasal İslam'a yönelmeleri ve buna öncülük eden sebepler tartışılacaktır. Ayrıca bu sürece öncülük eden ABİM, UMNO ve PAS gibi kurumlar ele alınacaktır.

1. İslam ve Malay Dünyası

Bugün Güney Asya bölgesi Endonezya, Malezya, Singapur, Bruney krallığı ve Güney Tayland'da yaşayan Malayların kökenleri sarı ırka dayanmaktadır. Bu halk daha sonra Hintlilerle karışmış ve bugünkü Malay ırkı meydana gelmiştir. Ancak, bugün hala kendilerinde sarı ırka ait özellikler ağırlık basmaktadır (Edip, 1911, 445).

Malaylar, İslam'dan önce ya sadece animist yahut Hinduizm ve Budizm'le karışık animist bir inanca sahiptiler. İslam'ın Malay dünyasıyla teması ilk defa 7. yüzyılda, Müslümanların Sumatra adası kıyılarına gelmesiyle olduğu genel kabul görmektedir. Çin kaynaklarında belirtildiğine göre miladi 674 yılında Sumatra'da Arap olması muhtemel bir lider öncülüğünde Müslümanlara ait bir yerleşim yeri bulunmaktaydı. Yine başka bir kaynaktan miladi 877 yılında Arap yahut İran asıllı Müslümanlara ait bir ticaret kervanının Kedah bölgesine ulaştığı nakledilmektedir. Malaylarla temas kuran ilk Müslümanların Arap yahut İran kökenli tüccarlar olduğuna inanılmaktadır. Yine, İslam'ın Malay dünyasına Çinli ve Hintli Müslümanların aracılığıyla geldiğine dair görüşler de bulunmaktadır (Edip, 1911,445). Ancak ilk temas neticesinde Müslümanlığın yayılmadığı kesindir. Çünkü Malaylar arasında İslam'ın yayılması ancak 13. yüzyılda olmuştur (Abdullah, Raihanah; Khairuddin Soraya , 2009,22).

İslam'a geçen Malaylar eski dinlerine ait bazı gelenek ve uygulamaları devam ettirmekle beraber İslam, Malay kültürünü, günlük yaşamı ve Malay dili üzerinde büyük değişiklikler meydana getirmiştir. Ayrıca, İslam bu coğrafyaya her ne kadar tüccarların eliyle gelmiş ise de Sünni tasavvuf şeyhlerinin İslam'ın Malaylar arasında yayılmasında büyük katkıları bulunmuştur. Bu yüzden tasavvuf kültürü Malay Müslümanlar arasında ilk günden beri önemli bir yere sahiptir. Sömürge dönemi öncesinde İslam'ın Malay toplumunun şekillenmesinde de büyük bir rol oynamıştır (Means, 1969,266).

Avrupalılar 16. yüzyıldan itibaren başta Malaka olmak üzere Malay yarımadası çevresinde bazı adaları ele geçirmeye başladılar. Portekizlilerle başlayan bu işgal süreci daha sonra Hollandalılar

ve İngilizlerle devam etmiştir. (Desai, D. R. Sar, 1968,2-3) Sömürge dönemi boyunca sultanlar kısmen de olsa yetkilerini koruyabilmişlerdi. Bu sultanların idari hükümleri kalmamış olsa da Malay kültürünün ve İslam dininin temsilcileri olarak görevlerini devam ettirmişlerdir.

Müslümanlık Malaylar arasında yayıldıktan sonra İslami kimlik Malay ırkıyla bir anılmaya başlanmış. Malay demek bir süre sonra Müslüman demekle aynı manaya gelmiştir. Sömürge dönemi boyunca Avrupalı misyonerler, Malay halkını Hristiyanlaştırmak için çaba sarf etmiş ancak herhangi bir başarı elde edemedikleri için Malay Müslümanları arasında misyonerlik faaliyetlerine son vermişlerdir (Edip, 1911,445).

İslam'la beraber Malaylar, Arap alfabesine birkaç yeni harfin eklenmesiyle ortaya çıkan Jawi Alfabetini kullanmaya başlamışlardı (Bin Ahmad, 1928,81). 18. yüzyıla kadar resmi olarak kullanılan bu alfabe bugün kısmen olarak Malay yarımadasında varlığını devam ettirmektedir. Jawi alfabesiyle yazılan eserler, el yazması Kur'an Kerim'ler, mezar taşları Malay yarımadasında sıkça rastlanmaktadır. (Kamaruzaman, Azmul Fahimi; Omar, Aidil Farina, 2016, 3). Bu alfabenin yerini 19. yüzyılın ortalarından itibaren Latin alfabesi almaya başlamıştır.

İngiliz sömürgesi döneminde Malaylar İslami kimliklerini korumayı başarmışlardır. Bu dönemde sultanların idaredeki etkinlikleri daha azaltılmış ve sultan sadece Malay geleneğinin ve İslam dininin temsilcisi olarak kalmıştır. Bu durumu Özay şu şekilde ifade etmektedir;

Sömürge döneminde dini yaşam, her bir sultanlığın siyasi ve de coğrafi alanıyla sınırlıydı. Malay topluluklarının siyasi liderlerine, yani sultanlarına sıkı bağlılıklarıyla tanınırlardı. Söz konusu bu bağlılığın yönetim aygıtında gücü temsil eden sultan kadar, sultana bağlı soyluların, bir anlamda yarı-özerk ilişkiler geliştirmelerine olanak tanıyan bir siyasi sistemden bahsedilebilir. Öyle ki, kimi zaman soylular arasındaki siyasi mücadelenin soylular ile sultan arasında da nüksettiği vakidir. Bu anlamda, geçmişte Malaya topraklarında Müslüman toplumun bağlı olduğu bir merkezi yönetim yapısından söz etmek mümkün değildir. Merkezi yapılanmanın İngiliz sömürge yönetiminin bu topraklarda siyasi ve coğrafi yayılmacılığı sonucu, özellikle de 1874 yılında yapılan dört Sultanlığın birleşmesiyle oluşan Federe Malay Devletleri (Federated Malay States - FMS) aracılığıyla gündeme gelmiştir (Özay, 2019,s. 108-109).

19. yüzyılın sonlarına doğru medreselerin yanında batılı tarzda eğitim veren okullar açılmıştır. İngilizler tarafından kurulan bu okullar Malaylar arasında gelenekçi ve yenilikçi ayrışmasına sebebiyet vermekteydi. Pondok denilen ve devletten ziyade halk tarafından desteklenen medreseler 19. yüzyılın sonlarından itibaren Mısır, Pakistan, Hindistan ve Mekke'ye öğrenci göndermeye başlamıştı (Hashim, Che Noraini; Langgulung,Hasan, 2018, 9). Bu ülkelerden mezun olan bu öğrenciler daha sonra Malezya'nın siyasi ve toplumsal hayatında büyük değişimlerin öncüsü olmuşlardır. Özellikle bu öğrencilerin o dönemde İslam dünyasında çok tartışılan ve Muhammed Abduh (1849-1905) ve Cemaleddin Afgani (1838-1897) gibi alimlerin desteklediği yenilikçi fikirlerden etkilenmişlerdi. Bu durumu Liow şu şekilde ifade etmektedir;

20 yüzyıl başlarında Malezya'ya siyasal İslamın ulaşması ve bu yönde çalışmaların yapılmasının temelinde bir kaç kaynak bulunmaktadır. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya seyahat eden çoğunluğu öğrenci olan öğretmen ve alimler Mısırlı alim Muhammed Abduh ve onun öğrencisi Suriyeli Reşid Rıza'nın yazdıklarından ve fikirlerinden etkileniyor ve bu fikirleri Malay yarımadasına taşıyorlardı. Bu fikirler daha sonra Malay yarımadasında siyasal islamın temelini oluşturmuştur. (Liow, 2009,19)

Sömürgesi döneminde İngilizler madenlerde çalıştırılmak üzere Çin'den ve Hindistan'dan işçi getirmeye başlamıştı. Malay yarımadasının hemen hemen her yerine dağıtılan budist Çinliler ve Hindu dinine mensup Hintliler Malay yarımadasının etnolojik yapısını ciddi manada değiştirmiştir. Adelaar'ın belirttiğine göre 1941 yılında Malay Fedarasyonu (bu gün kü Singapur ve Brunei Krallığı dahil olmak üzere) nüfusunun yüzde 44'ünü Çinliler, yüzde 40.5'ni Malaylar ve yüzde 14'ünü Hintliler oluşturmaktaydı (Adelaar,1).

Malezya yarımadasının sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını kökten değiştiren bu nüfus hareketi bağımsızlık sonrasında Müslüman Malayların yeni kimlik arayışlarında ve toplumsal değişimde ciddi etkisi olacaktır.

2. Bağımsızlık ve Yeni Kimlik Arayışı

1957 yılında bağımsızlığını kazanan Malay Federsayonu, İslam dininin ülkenin resmi dini olarak tanımakla beraber gayri müslümlere de dinlerini yaşama hüriyeti vermişti. Bununla beraber federal bir yönetim şekline sahip olan ve 9 sultanlıktan oluşan ülkede federal yasalar kadar eyaletlerdeki yerel yasalar da önemlidir. Sultanların kendi bölgelerinde aynı zamanda İslam dinin temsilcileri olmaları onlara ayrı bir güç kazandırmaktadır.

Bağımsızlık sonrasında Malay yöneticilerin İslamlaşma politikalarına yönelmesinin temelinde iki temel sebep ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki; Malay ve ülkede statüleri tam belirlenmeyen Çinli ve Hintli göçmenler arasındaki siyasi ve ekonomik güç çekişmesidir. Daha önce de belirtildiği gibi madenlerde çalıştırılmak üzere geçici olarak getirilen Çinli ve Hintliler aradan geçen süre içerisinde ülkenin sosyal ve ekonomik birer parçası haline gelmişlerdi. İngiliz sömürgesi ve Japon işgali dönemlerinde Malaylara yönelik yapılan pozitif ayrımcılık ve Çinlilere yönelik yapılan baskılar bağımsızlık sonrasında iki ırk arasında çekişmeye sebebiyet vermekteydi. 1969 yılında çatışmaya dönen bu çekişme 177 kişinin ölümüyle sonuçlanmıştı (Neo, 2011,9-10).

Bugün ülkede azınlık olarak bulunan gayrimüslimler, şüphesiz Malay toplumunda siyasal İslam fikrinin temel dinamiklerinden birini oluşturmaktadır. Malay Müslümanların kendi kimliklerini oluşturmada ve İslam'ı bu kimliğin vazgeçilmez bir parçası olarak görmesinde gayrimüslimlerin rolleri azımsanmayacak derecede büyüktür (Özay, 2013,108). Diğer taraftan Malay kültürü ve İslam dinine entegre olamayan Çinli ve Hintliler bu gün dahi devlet okullarından ziyade kendi kurdukları okullarda eğitim görmektedir. Ayrıca devlet kademelerinde Malaylara öncelik verilmesi diğer ırkları özel sektöre yöneltilmektedir. Bunun gibi çekişmeler bağımsızlık sonrasında günümüze kadar Malayların İslam'ı, salt bir dinden öte kendini diğerine karşı yeniden tanımladığı bir kimlik olarak görmesini sağlamıştır.

Malayları siyasal İslama yönelten ikinci motivasyon ise yöneticiler arasındaki siyasi çekişmedir. Ülkenin en önemli ve en uzun süreli siyasi hareketi olan UMNO (Birleşik Malay Milli Örgütü) batılı tarzda eğitim görmüş olan liberal görüşlü yöneticiler tarafından kurulmuş bir partidir. UMNO'nun karşısında ise Ezher gibi üniversitelerde okumuş ve başta Mısır'daki İhvan-ı Müslim olmak üzere İslam dünyasındaki düşünce hareketlerinden etkilenen kişilerce kurulmuş olan PAS (Parti Selslam Malaysia) bulunmaktaydı. Bu iki parti arasındaki siyasi çekişme bağımsızlığından günümüze kadar ülkede İslam'ın kurumsallık kazanmasının temel motivasyonunu oluşturmaktadır (Hashim,4).

İki parti arasındaki çekişme 1970'li yıllarda yeni bir boyut kazanmıştı. Bu dönemde Malay yarımadasında üniversite öğrencileri ve sivil toplum kuruluşlarınca halka yönelik davet ve tebliğ çalışmaları hız kazanmıştı. 1971 yılında İhvan-ı Müslim fikirlerinden yola çıkarak üniversite öğrencileri tarafından kurulan Malezya Gençlik Hareketi ABİM (Angkatan Belia Islam Malaysia), Malay toplumunda siyasal İslam'ın en önemli simgelerinden biri haline gelmişti. Bu kurumun üniversite öğrencileri arasında teşkilatlanması ve davet çalışmalarını artırması başta UMNO olmak üzere liberal kesimi endişelendirmekteydi (Abbott, Jason P.; Sophie Gregorios-Pippasb, 2000,139).

Bir taraftan muhalefet partisi olan İslam partisinin söylemlerinde İslami bir devlet ve şeriatı uygulamayı vaatmesi diğer taraftan ABİM ve diğer İslami sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları ülke genelinde hızlı bir İslamileşme sürecini başlatmıştı. Abbot'un belirttiğine göre Ezher ve diğer İslami ülkelerde eğitim gören öğrencilerin halka yönelik yapmış oldukları davet çalışmalarının temelinde İslam'ın bireysel boyutta yaşanılması amaçlanmaktaydı. Davet çalışmaları mescid (surau) ve üniversite fakültelerinde yapılan Hadis, Kur'an sohbetleri ve sabah namazı sonrası

uygulanmaktaydı. Kuruluşundan kısa bir süre sonra hızlı bir şekilde yayılan ABİM, 1970'li yılların başında Malezya'daki üniversite öğrencilerin neredeyse yüzde 60'ına hitap etmekteydi (Abbott, Jason P.; Sophie Gregorios-Pippasb, 2000,138). Bu sürece 1970'li yıllarda tırmanışa geçen Filistin meselesi, Arap-İsrail savaşı ve petrol krizinin katkıları da olmuştur (Abbott, Jason P.; Sophie Gregorios-Pippasb, 2000,139).

1980'lere gelindiğinde ise Malezya'da UMNO ve PAS için yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde UMNO'nun başına geçen Mahathir Muhammed bir taraftan ülkede ekonomik kalkınma için yeni çözümler aramaya başladı diğer taraftan ise muhalefet partisi konumundaki PAS'ın halk desteğini kırmaya çalışmaktaydı. Kendisi siyasi bir deha olarak görülen Mahathir Muhammed o dönemde ABİM'in lider konumundaki Enver İbrahim'i UMNO'nun saflarına katmayı ikna etmişti. Enver İbrahim'in UMNO'un saflarına katılmasıyla beraber siyasal İslam artık UMNO'nun da politikaları arasında yer almaya başlar. Ancak UMNO genel itibariyle seküler bir parti olarak kalmaya devam edecekti (Ufen, 2009, 321).

1980'ler siyasal İslam açısından yeni bir dönem başlatmıştır. Bu dönemde özellikle eğitimde yapılan değişiklik ülkede İslamın kurumsallaşması ve toplumun geneline yayılması açısından önem teşkil etmektedir. Ortaöğretim müfredatındaki değişiklik, Uluslararası İslam Üniversitesi'nin kurulması ve İslami eğitim veren fakültelerin artırılması Malay toplumunda İslam'ın kurumsallaşması açısından yeni bir dönem başlatmıştır. 1980'lerden önce devlet okullarında batı tarzı eğitim verilmesiye beraber din dersleri ise klasik medreselere bırakılmıştı. Eğitimdeki bu ikilemi ortadan kaldırmak için ülke eğitimde değişikliğe gidilmesi gerekiyordu (Hashim, 6). Bu bağlamda Başta Seyid Naqibu'l-Attas olmak üzere Abdulhamid Ebu Suleyman gibi bilginin İslamlaşması alanında öncülük ederek bu sürece ciddi katkıda bulunmuşlardır (Ahmed M. , 2014,48).

Enver İbrahim'in UMNO'ya katılması İslamlaşma politikasının kamulaşma sürecini hızlandırmıştır. 1980'lerde eğitimde yapılan reformları 1990'lı yıllarda kamudaki reformlar izlemiştir. Bu reformlar arasında İslami sigortacılık, İslami bankacılık gibi düzenlemeler hayata geçirilmişti. Bunlara ek olarak Müslüman ülkelerle daha sıkı işbirliğine gidilmiştir (Osman, Mohamed Nawab Mohamed Osman; Saleena Saleem, 2016, 2). Yine ülkedeki dava ve tebliğ hareketlerini kontrol eden Pusat İslam kurulmuş bu kurum daha sonra ülkede kamu çalışanlarının İslami açıdan eğitilmesi, helal gıda sertifikasyonu, hac ve umre işlemleri gibi faaliyetleri yürüten JAKIM (Jabatan Kemajuan Agama Islam Malaysia)'me dönüşmüştür (Abbotta, Jason P.; Sophie Gregorios-Pippasb, 2000,146, Özay, 2013,118). Bunlara ek olarak 1993 yılında Müslüman kadınların haklarını savunmak ve onlara yönelik İslami eğitimler düzenlemek amacıyla Müslüman kız kardeşler SİS (Sisters in İslam) kurumu kurulmuştur. Bu kurum hala aktif olarak çalışmalarına devam etmektedir (Freedman, 2009,113).

Malay Müslümanlarının tartıştığı diğer bir konu ise şeriat kurallarının uygulanması meselesidir. Sömürge dönemi ve bağımsızlık sonrasında yargı işlemleri İngilizler tarafından kurulan sivil mahkemelerince yürütülmekteydi. Kuruluşundan itibaren PAS sivil mahkemeleri yerine şeriat mahkemelerinin uygulanması gerektiğini savunmaktaydı. PAS partisinin bu talebi ise nüfusunun yarısının gayrimüslim olduğu Malezya'da bazı çevrelerce tepki ile karşılanmıştır. 1992 yılında Mahathir Muhammed, PAS İslam partisinin Kelantan ve Terengganu eyaletlerinde şeriat uygulanmasına dair aldığı kararı engellemeyeceğini belirtmişti. Bu iki eyalet daha sonra bu kararı almasına rağmen uygulamaya geçirmemiştir (Poulin, 1993, 224).

Malezya bugün şer'i kanun ve modern hukukun uygulanması tartışmaları devam etmekle beraber sivil mahkemeler ve şeriat mahkemelerinin beraber yürütüldüğü bir yargı sistemine sahiptir. Müslümanların aile, boşanma, miras gibi meseleleri şeriat mahkemelerince yürütülmekle beraber Müslümanlar bu meseleler için sivil mahkemelere de başvuruda bulunabilmektedirler. Gayrimüslimlerin davaları ise sivil mahkemelerce görülmektedir. (Poulin, 1993,229-230)

3. Malezya’da Siyasal İslam’ın Geleceği

Siyasal İslam politikalarının Malay toplumunda büyük değişiklikler meydana getirdiği tartışmasız bir gerçektir. 1960’lı yıllarda meşhur aktör P. Ramlee (1929-1973 tarafından çekilen filmlerde Müslüman Malayların batılı tarzda bir hayat sürdürdükleri görülmektedir. Bu dönemde Müslümanların kıyafetleri ülkedeki gayrimüslimlerden ve Avrupalı giyim tarzından farksızdır (Abbott, Jason P.; Sophie Gregorios-Pippasb, 2000, 136). Ancak, 1970’li başlayan İslamileşme çalışmaları ise meyvelerini 2000’li yıllarda vermeye başlamıştır. Bu süre boyunca eğitimden sanata, müzikten giyime büyük değişim yaşanmıştır. Malezya bugün İslami finans, helal gıda ve bilginin İslamileşmesi alanlarında yetkin kurumlara sahip ve bu konularda ciddi çalışmalar yürüten ender İslam ülkelerindedir

Malay toplumunda politik İslam’ın kurumsallık kazanması yukarı da değinildiği üzere İslami partiden ziyade Liberal, milliyetçi UMNO partisinin çalışmaları ve özellikle Mahathir Muhammed’in gayretleriyle gerçekleşmiştir. Özey’in belirttiği gibi Mahathir İslamileşmeyi ekonomik kalkınmada bir katalizör olarak kullanmış ve ülkeyi kısa sürede büyük yatırımlar gerçekleştirme başarıya ulaşmıştır (Özey, 2013,122).

1998 yılında Enver İbrahim’in başbakan yardımcısı koltuğunda iken rüşvet ve tecavüz suçlamasıyla yakalanıp hapse mahkûm edilmesi ve 2003 yılında Mahathir Muhammed’in siyasetten çekilmesi Malezya için yeni bir dönem başlatmıştır. (Gomez, 2007,2)

Mahathir sonrasında göreve gelen başbakanlar ülkenin kalkınması için onun gösterdiği performansı gösterememişlerdir. Özellikle 2009 yılından 2018 yılına kadar görevde kalan Necip Rezak’ın devletin önemli firmalarında özelleştirmeye gitmesi ve adının büyük rüşvet olaylarına karışmasının yanında Rezak’ın “Bir Malezya” sloganıyla diğer etnik gruplara da haklar tanınması Müslüman Malayların tepkisini çekmekteydi. Bunun neticesinde 2018 yılında yapılan seçimde Mahathir Muhammed’in tekrar göreve gelmiş ve Enver İbrahim serbest bırakılmıştır. Mahathir Muhammed’in iki sene içerisinde koltuğu Enver İbrahim’e devredeceğine dair söylemlerde bulunması yakın zamanda Malay toplumunda siyasal İslami adına yeni bir dönemin başlayacağını habercisidir.

Sonuç

Malay yarımadası İslam’la, 7. yüzyılda Arap tüccarların bölgeye gelmesiyle tanışmış ve 13. yüzyılda İslamlaşma hız kazanmıştır. Ancak siyasi bir birlik olmadığı için her sultan bulunduğu bölgenin aynı zamanda dini temsilcisi konumunda bulunması hasebiyle siyasi bir birlik kurulamamıştır. 16. Yüzyıldan itibaren bölgeye gelen sömürgeci devletler Malaylar arasında misyonerlik faaliyetleri yapmalarına rağmen etkili olamamışlardır. 19. yüzyıldan itibaren başta Mısır olmak üzere diğer İslam ülkelerinde eğitim gören Müslüman Malay öğrenciler İslam dünyasındaki fikir akımlarından etkilenmişlerdir. Bu öğrencilerin ülkelerine döndüklerinde yaptıkları İslami faaliyetler Malay yarımadasında siyasal İslam kamusal alanda kendini göstermeye başlamıştır. Yine ülkede bulunan gayrimüslimlerin Malay kültürüne entegre olamamaları sebebiyle Malaylar, İslam’ı bir dinden ziyade bir kimlik olarak görmektedirler. Bağımsızlık sonrasında liberal milliyetçi UMNO ve İslami parti PAS arasındaki siyasi çekişme ülkede İslamlaşmanın temel motivasyonunu sağlamaktadır.

Kaynakça

- Adelaar, K. (n.d.). Malay - the national language of Malaysia.
- Abbott, Jason P.; Sophie Gregorios-Pippasb. (2010). Islamization in Malaysia: processes and dynamics. *Contemporary Politics*, 135–151.
- Abdujalil, M. (2014). The Roles of Malays in the Process of Islamization of the Malay World A Preliminary Study. *International Journal of Nusantara Islam*, 11-20.
- Abdullah, Raihanah; Khairuddin Soraya . (2009). The Malaysian Sharī'ah Courts: Polygamy, Divorce and the Administration of Justice. *Asian Women*, 22-54.
- Ahmed, M. (2014). Perspectives on the Discourse of Islamization of Education. *American Journal of Humanities and Social Sciences*, 43-53.
- Bin Ahmad, Z.-A. (1928). Jawi Spelling. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 81-104.
- Desai, D. R. Sar. (1968). The Portuguese Administration in Malaca. *International Conference on Asian History 5th-10th* (pp. 1-8). Kuala Lumpur: University of Malaya.
- Edip, E. (1911). *Malezya Müslümanları*. Sebilürreşad, 444-446.
- Freedman, A. (2009). Civil Society, Moderate Islam, and Politics in Indonesia and Malaysia. *Journal of Civil Society*, 107-127.
- Gomez, E. (2007). *Politics in Malaysia, The Malay dimension*. Canada: Taylor & Francis Group.
- Hashim, Che Noraini; Langgulong, Hasan. (2018). Islamic Religious Curriculum in Muslim Countries: The Experiences of Indonesia and Malaysia. *Bulletin of Education & Research*, 1-19.
- Hashim, R. (2014). *The Reformation Of Muslim Education In Malaysia: Ensuring Relevance And Overcoming Challenges*.
- Hiroko, K. (2017). Problems Of Islamic Education In Colonial And Post-Colonial Malaysia: An Analysis Based On Al-Attas's Notion Of Knowledge. *Qalbu*, 82-107.
- Hooker, V. (2003). *Short History of Malaysia : linking east and west*. Singapur: Allen & Unwin.
- Kamaruzaman, Azmul Fahimi; Omar, Aidil Farina. (2016). Al-Attas' Philosophy of History on the Arrival and Proliferation of Islam in the Malay World. *International Journal of Islamic Thought*, 1-7.
- Liow, j. (2009). *Piety and Politics, Islamism in Contemporary Malaysia*. New York: Oxford.
- Mamat, I. (2016). Transmission Of Islamic Reform (Islah) From Egypt To Malaysia: A Study Of Hasan Al-Banna's Legacy. *International Journal of Business, Economics and Law*, 23-30.
- Means, P. (1969). The Role of İslam in the Political Development of Malaysia. *Comparative Politics*, 264-284.
- Neo, H. (2011). "They hate pigs, Chinese farmers everything!" Beastly Racialization. *Antipode*, 1-24.
- Osman, Mohamed Nawab Mohamed Osman; Ms Saleena Saleem. (2016). The Impact of Islamic Civil Society Organisations on Malaysian Islam and Politics. *S. Rajaratnam School of International Studies*, 1-10.
- Özay, M. (2013). Malezya'da Din-Devlet İlişkisine Kısa Bir Bakış: Dr. Mahathir Mohamad Dönemi İslamlaştırma Politikaları ve Yansımaları. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 106-128.

- Poulin, M. (1993). Islamization And Legal Reform In Malaysia: The Hudud Controversy of 1992. *Southeast Asian Affairs*, 224-242.
- Ufen, A. (2009). Mobilising Political Islam: Indonesia and Malaysia Compared. *Commonwealth & Comparative Politics*, 308–333.
- Zook, D. (2010). Making Space for Islam: Religion, Science, and Politics in Contemporary Malaysia. *The Journal of Asian Studies*, 1143-1166.